

Stalvoeren lucratief, maar vereist vakmanschap

Zo veel mogelijk eiwit van eigen land halen is het parool in de melkveehouderijsector voor de komende jaren. Leidt het tot een revival van het zomerstalvoeren? Er is namelijk geen voersysteem dat het gras zo efficiënt benut als dit, terwijl vers gras voeren op stal ook economisch erg interessant is.

TEKST JELLE FEENSTRA

Zomerstalvoeren wordt nog steeds relatief weinig gehanteerd als voersysteem in de Nederlandse melkveehouderij. De schatting is dat zo'n 5 procent van de melkveehouders het toepast. Dit lage percentage is best opmerkelijk, omdat uit bedrijfseconomische boekhoudingen keer op keer blijkt dat zomerstalvoeren economisch een van de meest lucratieve voersystemen is. Wie het goed doet, haalt zo veel eiwit en energie van het land dat er veel minder krachtvoer en bijproducten nodig zijn. Ook vallen de winkosten voor ruwvoer lager uit dan bij summerfeeding (al het gras ingekuild voeren): er zijn immers minder bewerkingen nodig voordat het voer in de koe komt.

Rick Hoksbergen, melkveehouderijadviseur bij Alfa Accountants in Leeuwarden, is om bovenstaande redenen al jaren gecharmeerd van het systeem. Op het congres van de European Dairy Farmers in 2013 toonde hij cijfers die aangeven dat zomerstalvoeren het hoogste inkomen geeft. Voor dit artikel dook hij opnieuw in de bedrijfseconomische cijfers (zie tabel) over seizoen 2016-2017. Daaruit komt zomerstalvoeren opnieuw uit de bus als een financieel aantrekkelijk voersysteem, al komen de beweiders er ditmaal net nog wat beter uit. Ten opzichte van de summerfeeders realiseren de zomerstalvoerders echter opnieuw een flinke plus in arbeidsopbrengst per 100 kilo melk (zie tabel 1 op de volgende pagina).

1200 kilo vem meer per hectare

Bedrijven met zomerstalvoeding scoren volgens de cijfers van Alfa Accountants de scherpste voerkosten: 2,3 cent per kilo melk beter dan summerfeeders en 0,7 cent beter dan beweiders. 'De energie en eiwit van eigen gras wordt maximaal benut en er zijn geen beweidings- of inkuilverliezen. De goede zomerstalvoerders besparen zo flink op krachtvoeraankoop', ziet Hoksbergen. Tabel 1 laat zien dat zomerstalvoerders met 9500 kilo de hoogste kvem-productie van een hectare halen, ruim 1200 kilo meer dan weiders en 700 kilo meer dan summerfeeders. De teeltkosten, de niet-toegerekende kosten en de bedrijfseconomische bewerkingskosten per kilo melk zijn onder tussen beduidend lager. Dat verschil komt vooral door de lagere loonwerkkosten. Hoksbergen: 'Elke hectare die de koeien vers gevoerd opvretten, hoeft immers niet in de kuil of in de baal.'

De afschrijvingen op machines zijn bij de zomerstalvoerders volgens Hoksbergen wel wat hoger, omdat de professionele zomerstalvoerder werkt met een

professionele trein van maaier, trekker en opraapwagen. De uiteindelijke arbeidsopbrengst komt voor de zomerstalvoerders uit op 5,63 euro per 100 kilo melk tegen 2,84 euro voor de summerfeeders. Dat is een verschil van bijna 3 cent. De beweiders doen het, vooral dankzij de premie op weidegang, met een arbeidsopbrengst van 5,68 euro per 100 kilo melk nog net iets beter.

'Boost' door meer eiwit van eigen land

Veel eiwit van eigen land halen is het parool voor de komende jaren. De mate waarin een melkveehouder in staat is om zelfvoorzienend te zijn voor eiwit als voer voor de koeien, wordt namelijk de nieuwe indicator voor grondgebondenheid in Nederland. Een melkveehouder die minimaal 65 procent eiwit van eigen land – inclusief land in de buurt – haalt, wordt aangemerkt als grondgebonden. En dus zou deze ontwikkeling het zomerstalvoeren zomaar een 'boost' kunnen geven.

Melkveehouderijadviseur Sjon de Leeuw van PPP-Agro Advies is betrokken bij diverse regionale en landelijke projecten. Hij signaleert dat het aantal beweiders de laatste twee jaar is gestegen. Het aantal zomerstalvoerders is volgens hem redelijk stabiel. Dat dit de komende jaren fors gaat stijgen, verwacht hij niet. 'Vers gras op stal voeren is een prachtig systeem. Het is de meest directe en efficiënte weg van gras naar melk. Maar niet iedereen kan er zomaar mee beginnen. Het vraagt een forse investering in een goede trein van maaier, trekker en opraapwagen. En dan is het openzetten van de staldeuren een stuk makkelijker en goedkoper.'

Discipline en vakmanschap

Vervolgens komt er discipline en vakmanschap om de hoek kijken. 'Wil je het goed doen, dan moet je tweemaal per dag vers maaien, anders wisselt de kwaliteit van het aangeboden gras te veel. Vers moet echt vers zijn en je zit redelijk vast aan vaste voertijden. Zomerstalvoeren moet dus in je dagelijkse planning passen, anders zou ik er niet eens aan beginnen', stelt De Leeuw. Hij wijst erop dat inschatten van het juiste maaimoment ook een kunst op zich is. 'Goede zomerstalvoerders halen dagelijks een redelijk constante voederwaarde. Dat zijn boeren die ook stukken durven over te slaan, omdat het gras te zwaar is. Het ideale maaimoment voor stalvoeren ligt in mijn ogen tussen de 2000 en 2500 kilo droge stof.' Herman Aukes, rundveeverkoopmanager bij Agri-

firm, adviseert te maaien op iets meer dan een weidesnede. 'Er moet minimaal 1800 kilo droge stof op het perceel staan. En er moet minimaal 980 vsm afkomen, anders vervalt de meerwaarde ten opzichte van summerfeeding.'

Ook hij ziet de fanatieke zomerstalvoerders schakelen tussen percelen om niet te zwaar gras te voeren. Volgens Aukes neemt het zomerstalvoeren niet toe, maar zeker ook niet af. 'Vakmanschap, weersomstandigheden en fanatisme bepalen het succes van zomerstalvoeren. Ik ken melkveehouders die driemaal per dag het land oprijden om vers gras te halen. De fanatieken gaan door en verdienen er ook echt geld mee. Die zijn er wat betreft stal en machines helemaal op ingericht, bemesten voortdurend in kleine porties en halen zodoende twee derde van de melk uit vers gras.'

Risico voor diergezondheid

Het zomerstalvoeren kan risico's opleveren op het gebied van diergezondheid, weet Aukes. 'De veehouder kan nog zo zijn best doen om een continue kwaliteit van het land te rijden, de kwaliteit van vers gras schommelt altijd en dat kan gevolgen hebben voor de diergezondheid. In droge perioden schiet het gras sneller in de aar, bij regen kan het ineens terug van 18 naar 12 procent droge stof. Het is belangrijk dat de veehouder bijstuurt met de bijvoeding om zo dunne mest, een hoog ureumgehalte en gewichtsverlies bij de melkkoelen te voorkomen.'

Mais ziet Aukes als een prima bijstuurproduct. 'Is het gras droog, dan voer je wat minder. Is het nat, voer je wat meer mais.' Voldoende structuur aanbieden in de vorm van hooi of koolzaadstro vindt Aukes ook een pre, dit om pensverzuring te voorkomen. Sjon de Leeuw adviseert melkveehouders om terughoudend te zijn met bijvoeren. 'Vers gras is het hoofdvoer, beter kun je niet hebben. Dat koelen wat dun op de mest zijn, hoort nu eenmaal bij veel gras eten. Dat wil niet zeggen dat ze ongezond zijn.'

	beperkt weiden	summer feeding	zomerstalvoeding
technisch			
grondgebruik (ha)	87	94	83
mais/voedergewassen (%)	10	10	7
nettoproductie (kvem/ha)	8.300	8.800	9.500
melk (kg/ha)	15.639	20.359	16.564
melkvee (aantal stuks)			
melkvee (aantal stuks)	159	212	157
totale melkproductie (kg)	1.346.000	1.907.000	1.363.000
melk per koe (kg)	8.262	9.237	8.772
vet (%)	4,35	4,23	4,36
eiwit (%)	3,54	3,49	3,60
melk (kg/vak)			
melk (kg/vak)	791.674	1.122.029	851.857
financieel (in euro's/100 kg melk)			
opbrengsten melkverkoop	34,88	33,25	33,96
omzet en aanwas	1,9	1,78	2,08
overige opbrengsten	0	0,04	0,04
totaal opbrengsten	36,78	35,07	36,08
voerkosten melkvee			
voerkosten melkvee	9,12	10,77	8,45
veekosten	2,55	2,45	2,66
teeltkosten	1,42	1,38	1,36
saldo melkvee	23,69	20,48	23,62
overige opbrengsten	5,12	4,74	4,10
bedrijfssaldo	28,80	25,22	27,72
niet-toegerekende kosten (excl. arbeid)			
niet-toegerekende kosten (excl. arbeid)	10,41	9,98	9,44
totaal bedrijfseconomische har-lasten	12,71	12,40	12,64
arbeidsopbrengst			
arbeidsopbrengst	5,68	2,84	5,63
arbeidsopbrengst (in euro's/vak)	44.967	31.866	47.960
bedrijfsecon. bewerkingskosten			
bedrijfsecon. bewerkingskosten	18,90	16,75	18,20
bedrijfsecon. bewerkingskosten/ha	2.956	3.410	3.015

Tabel 1 – Bedrijfseconomische vergelijking tussen weiders, summerfeeders en zomerstalvoerders (bron: Alfa Accountants)

Anton Pellikaan: 'Consequent maaien op 2000 kg droge stof'

Drie keer per dag melken, twaalf keer per week zomerstalvoeren en dagelijks weiden. Gemakkelijk is de combinatie niet die melkveehouder Anton Pellikaan en zijn zonen Dirk en Aart op hun melkveebedrijf in Hoogblok-

land toepassen. Toch lukt het hun om op basis van veel gras een productie van ruim 11.000 kilo melk per koe te halen. 's Zomers krijgen de 140 koelen vers gras, weidegang, mais en maximaal 8 kilo brok, 's winters kuil, mais, maximaal 11 kilo krachtvoer plus per-spulp. De koelen gaan tussen het tweede en derde melkmaal het weiland in, 's nachts en overdag krijgen ze vers gras op stal. Pellikaan begon in 2011 met zomerstalvoeren. De koelen bleven toen nog binnen. Sinds 2016 combineert hij het zomerstalvoeren met weidegang. 'De koelen op stal houden is makkelijker en praktischer, je hebt meer controle en je kunt beter sturen in het rantsoen.'

Anton Pellikaan (midden) met zijn zonen Dirk (links) en Aart (rechts)

We weiden dan ook vooral om de weidepremie van 1,5 cent per kilo melk mee te pakken.' Het voeren van vers gras bevalt de Pellikanen erg goed. 'We hebben geen last meer van slepende melkziekte en vet- en eiwitgehaltes liggen behoorlijk hoger dan toen we dit niet deden.'

De ervaring van Pellikaan is dat de opname van gras bij zomerstalvoeren in vergelijking met beweiden erg constant is. 'Zelfs als we bij regen gras hebben opgehaald, zien we amper verschillen.' Dat heeft ook te maken met het regiem dat ze hanteren. 'We proberen consequent te maaien op 2000 kilo droge stof. Staat er te veel gras, dan slaan we die strook gewoon over, die kuilen we later dan wel in. Als je daar niet streng in bent, krijg je juist schommelingen in opname.'

Vers herfstgras op stal bespaart soja bij De Marke

Op KTC De Marke wordt zomerstalvoeren al jaren ingezet om het herfstgras beter te benutten. In de zomer mogen de koeien volop beweiden, maar rond 1 september gaan de koeien naar binnen. Het melkvee krijgt dan dagelijks vers gras via zomerstalvoeding. 'De stikstof uit de urine en de mest worden in het najaar met name op zandgrond niet goed benut, wat leidt tot uitspoeling van nitraat. Met zomerstalvoeren verminderen we die uitstoot

aanzienlijk, terwijl we ook nog een betere benutting van het herfstgras realiseren', somt Zwier van der Vegte, bedrijfsleider op De Marke, de twee belangrijkste voordelen op. Herfstgras bevat vaak nog veel eiwit en levert op De Marke een besparing op in de aankoop van soja. De koeien nemen in de herfst dagelijks nog zo'n 5 kilogram droge stof uit vers gras op. 'Je ziet in de praktijk dat veehouders in de herfst de kuilplaten vol hebben

en niet weten wat ze met het laatste gras moeten doen. Zomerstalvoeren kan een goed alternatief zijn.'

Van der Vegte brengt wel de nuance aan dat De Marke het voordeel heeft van droge zandgrond. 'We kunnen dus bijna altijd rijden. Het is namelijk wel belangrijk dat je het juiste materiaal gebruikt en geen structuurschade aanricht.'

De Leeuw wijst erop dat mais sneller en brok nog sneller verteert dan gras. 'Ik adviseer daarom om maximaal 8 kilo brok bij te voeren en erg matig te zijn met andere producten. Durf ook eens wat minder bij te voeren.'

Way of life die moet passen

Hoksbergen constateert dat niet elke boer het voeren van vers gras op stal even goed in de vingers heeft. 'Je moet constant oog voor het gras, het weer en de koeien hebben, anders vallen de voordelen snel weer weg.' Hij ziet op de boerenerven dat zomerstalvoeren een systeem is dat veel planning en discipline vraagt van de ondernemer. 'Mijn ervaring is: boeren die er niet mee zijn opgegroeid, ervaren zomerstalvoeren als behoorlijk stressvol. Veel boeren stoppen er om die reden na een tijdje weer mee.'

Boeren die ermee zijn opgegroeid, hebben dat minder, denkt Hoksbergen. 'Zij ervaren de dagelijks terugkerende arbeid ook helemaal niet als een pro-

bleem.' Uit een onderzoek van het project Koe en Wij blijkt dat ze een punt hebben: zomerstalvoeren kost in de praktijk ook niet meer tijd dan summerfeeding, ook al wordt het wel als zodanig ervaren. Hoksbergen wijst nog op een mogelijk bijkomend voordeel van zomerstalvoeren: het kan helpen bij weidevogelbeheer. 'Perceelsranden laten staan en een aantal kort gemaaide stroken ertussenin is ideaal voor weidevogels. Ik ken een fanatieke weidevogelboer die maar wat blij is dat zijn buurman aan zomerstalvoeren doet.'

Zomerstalvoeren blijft een redelijk exclusieve bezigheid, lang niet weggelegd voor iedereen, zo concluderen de drie mannen. 'Het vraagt behoorlijk wat vakmanschap en een hele investering om ermee te beginnen', stelt De Leeuw. 'Een vast rantsoen op stal is makkelijker te managen', zegt Aukes. 'Het is een "way of life" die bij je moet passen', besluit Hoksbergen. |

Fanatieke zomerstalvoeders halen drie keer per dag vers gras op

